

[Arvio Maailmankirjat.net:issä](http://Arvio.Maailmankirjat.net/issä)

Vaimo, verhottu huone, Kabul | Maailmankirjat

Yasmina Khadra: *Kabulin pääskysset*. Suomentanut Lotta Toivanen (2009).

Risto Niemi-Pynttari:

Yasmina Khadra on entinen Algerian armeijan upseeri, joka kirjoittaa vaimonsa etunimillä. Khadran terroristitirlogiasta on suomennettu Bagdadin kutsu, jossa Khadra tarkastelee terrorismin syntyä Irakissa. Attentaatissa arabitaustainen israelilaiskirurgi yrittää selvittää vaimonsa tekemän itsemurhauskun motiiveja. Kabulin pääskynen on terroristitirlogian avausteos.

Kabulin pääskysissä Khadra kuvaa Kabulin kaoottisia oloja kahden avioparin näkökulmasta. Näin teoksesta paljastuu suojattu ja kameroiden kuvaamatta jäänyt yksityiselämä, kodit ja sinne teljetty vaimot sekä avioparien suhteet.

“Muhsin Ramat avaa epävarmana kotinsa oven. Hän ei ole syönyt mitään sitten aamun” alkaa romaanin kolmas luku ja näin lukija pääsee yksityisen Kabulissa sijaitsevan kodin julkisuudelta suojattuun avioparin jakamaan sisätilaan. Näitä yksityisiä tiloja ei uutisissa näy. Yasmina Khadran romaanista Kabulin pääskysset, löytää kahden avioparin kotiolojen kuvaukset.

Toinen aviopari, jota romaanissa seurataan on vanginvartija Atiq Shaukat ja hänen sairasteleva vaimonsa Musarat. Vaimoa kalvavaa tautia ei hoideta, hän kituu ja kärsii kotona. Atiq rakastaa vaimoaan, mutta sotilastuttavat kehottavat suoraan häntä jättämään sairastelevan vaimon heitteille ja hankkimaan itselleen uuden.

Talebanien fundamentalismi on ajanut Kabulissa afgaaninaiset kodin sisätiloihin, toisaalta yksityiset tilat ovat islamilaisessa kulttuurissa ilmeisesti niin yksityisiä, että siellä jopa naiset saavat puhua vapaasti. Kotiolossa, verhon taakse vetäytyneenä on kaksi erilaista vaimoa. Sairastava ja heikko Musarat, sekä kaunis, ylpeä ja älykäs Zunaira.

Muhsin ja Zunaira ovat vapaamielisiä, koulutettuja ihmisiä, jotka talebanterrorin seurauksena ovat menettäneet viihtyisän kotinsa ja elävät nyt surkeassa luukussa.

“Olkimaton lisäksi huoneessa on jäljellä enää kaksi revennyttä vanhaa lattiatyynyä ja madosyömä teline, jonka päällä lepää Viisauksien kirja. Muhsin on myynyt huonekalunsa yksitellen saadakseen ruokaa. Nyt hänellä ei ole edes varaa korjauttaa rikkinäisiä ikkunoita. Lenkoluukkuiset ikkunat ovat rikki. Aina ohitse kulkiessaan sotilaat käskivät Muhsinin korjata ikkunat viipymättä, sillä joku ohikulkija saattaa järkyttyä nähdessään naisen verhoamattomat kasvot. Muhsin on peittänyt ikkunat kankaalla: siitä lähtien aurinko on lakannut vierailemasta hänen luonaan. Hän riisuu kengät pienellä porrastasanteella ja lysähtää lattiatyynylle.

“Tuonko sinulle ruokaa?” kysyy naisenäni huoneen perällä roikkuvan verhon takaa.

»Ei ole nälkä.”

“Otatko vähän vettä?”

“Jos se on kylmää, en pane vastaan.”

Viereisestä huoneesta kuuluu kilinää, sitten verho raottuu ja paljastaa kuvankauniin naisen. Hän laskee Muhsinin eteen pienen karahvin ja istuu vastakkaiselle lattiatyynylle. Muhsin hymyilee. Hän hymyilee aina vaimon nähdessään. Vaimo on häikäisevän kaunis, aina niin raikas. Huolimatta arjen ankeudesta ja ihmisten pakkomielteiden ja hulluuden riepottaman kaupungin murheista Zunaira ei ole saanut kasvoilleen rypyn rypyyä. Tosin hänen poskiltaan on kadonnut hohde eikä hänen naurunsa enää kajahtelee, mutta smaragdinkirkkaat suuret silmät ovat säilyttäneet lumovoimansa.

Muhsin nostaa karahvin huulilleen.

Vaimo odottaa, kunnes hän on juonut kyllikseen, ja nostaa sitten karahvin pois.

“Näytät rättiväsyneeltä.”

“Kävelin tänään paljon. Jalat ovat tohjana.”

Vaimo hipaisee miehensä varpaita ja ryhtyy hieromaan niitä hellävaroen. Muhsin retkahtaa taaksepäin kyynärpäittänsä varaan ja antautuu vaimon hyväiltäväksi.

“Odotin sinua syömään päivällä”

»Minä unohdin.”

“Unohdit?”

“En käsitä, mikä minuun tänään oikein meni. En ole koskaan ennen kokenut mitään tällaista, en edes silloin kun kotitalomme vietiin.” (27)

Mushin kertoo vaimolleen jääneensä seuraamaan talebanien järjestämää teloitusnäytöstä. Eräs syntinen nainen kivitetiin kuoliaaksi. Ja Mushin on kauhuissaan siitä, että myös hän oli heittänyt naista kivellä, eikä ymmärrä miksi oli osallistunut kivitykseen. Zunaira rai-vostuu asiasta, ja tapahtuneen selvittelystä kehkeytyy romaanin keskeiset tapahtumat.

Mushinin ja Zunairan suhteen kuvauksessa välittyy hienosti länsimaissa vieras ja naivilta vaikuttava runollisuus:

“Muhsin silittää vaimonsa poskea. Ele on hellä, vaimo antautuu hyväiltäväksi.”Sinä olet ainoa aurinkoni, Zunaira. Ilman sinua yöni olisi pimeämpi kuin manala, köyhempi kuin hauta. Mutta sano Herran rakkauden tähden, jos asenteeni sinua kohtaan muuttuu, jos minusta tulee epäreilu tai ilkeä. Minusta tuntuu, että asiat riistäytyvät käsistäni, etten enää hallitse itseäni. Jos olen sekoamassa, auta minua tajuamaan se. Voin kyllä pettää maailman odotukset, mutta en halua tehdä vääryyttä sinua kohtaan, en vahingossakaan.”

Zunaira käsittää miehensä ahdistuksen. Osoittaakseen, ettei tämän tarvitse syyllistyä, hän antaa poskensa liukua tämän pelokkaalla kämmenellä.

“Rakas, nämä ovat ankaria aikoja. Valitamme niin kovaa, että emme enää muista, mitä hiljaisuus merkitsee. Äkillinen suvanto hetki kauhistuttaa meitä, ja epäilemme kaikkea sel-laistakin, mitä ei tarvitse pelätä.”

Muhsin vetää sormensa hiljaa pois vaimon poskelta. Hänen silmänsä sumenevat. Hänen on tuijotettava kattoon ja taisteltava hillitäkseen sisäisen tunnekuohunsa.” (27)

Mushin kertoo olleensa aikaisemmin päivällä tapahtuneessa kivityksessä läsnä, ja heittäneensä jopa kivellä naista päähän. Vaimo ei voi hyväksyä, kuinka entinen aseistakieltäytyjä voi päätyä tuollaiseen. Zunaira on ollut aktiivisesti naisten vapaata opiskeluoikeutta puolustamassa ja nyt hän on päätenyt rähjäisen huoneen perälle, verhon taakse. Julkinen toiminta ja mahdollisuus liikkua vapaasti kadulla on ollut hänelle samaa kuin hengittäminen.

Mushin ja Zunaira keskusteleivat tilanteestaan pitkään, ja lopulta Mushin suostuu toteuttamaan Zunairan toiveen: että he voisivat kävellä käsi kädessä Kabulin kadulla. Luonnollisestikin burqaan verhoutuena. Mutta käsi kädessä käveleminen, ja Zunairan joutuminen sotilaiden herjauksen kohteeksi syöksee tapahtumat nopeasti traagiseen suuntaan.

Khadra seuraa kuitenkin turvallista eurooppalaisen realistista kerrontaa. Poikkeuksena on romaanin sisältyvä rakkaustarina, joka helposti tuntuu naiivilta. Suurempia kulttuurisia makueroja vältetään, runsas vertauskuvallinen islamilaiseen kirjallisuuteen kuuluva ilmaisutapa on teoksessa varsin vähäistä.

Yksityisen ja julkisen elämän suhde on islamilaisissa maissa toisenlainen kuin lännessä, siksi radikaalikin fundamentalismin pilkkaaminen ja kritiikki on kotioloissa mahdollista, sekä todellista. Sillä voi olla myös muunlaista seurauksia, kuten Zunairan kohtalo *Kabulin pääskysissä*.